

Məktəb yaşında şagirdlərin “Öyrənməyi öyrənmək” səriştəsinin formalaşmasının psixoloji-pedaqoji imkanları üzrə fəaliyyət planı üçün təkliflər

Telli İbrahimova^{1*} , İradə Zamanova² , İradə Məmmədova²

Xülasə. Məqalədə müasir bilik cəmiyyətində “öyrənməyi öyrənmək” bacarığının əhəmiyyəti geniş şəkildə izah olunur. Texnologiyanın sürətli inkişafı, qloballaşma və cəmiyyətin dəyişən ehtiyacları insanlardan davamlı şəkildə yeni bilik və bacarıqlar əldə etməyi tələb edir. “Öyrənməyi öyrənmək” anlayışı fərdin öz öyrənmə prosesini təşkil etməsi, məlumatı və vaxtı düzgün idarə etməsi, həmçinin, öyrənməyə davam etmək bacarığı kimi xarakterizə edilir. Məqalədə bu bacarığın metakognitiv düşüncə, tənqidi təhlil, özünə nəzarət və inkişaf düşüncə tərzilə sıx bağlı olduğu vurğulanır. Müəllif məktəblərdə öyrənmə bacarıqlarının inkişafı üçün oyun əsaslı təlim, layihə işi, zəhn xəritələri, aktiv oxu, fəal dinləmə və vaxtın düzgün idarə olunması kimi metodların tətbiqini tövsiyə edir. Həmçinin, müəllimlərin şagirdlərdə özünü tənzimləyən öyrənmə, refleksiya, motivasiya və dözümlülük yaratmasının vacibliyi qeyd edilir. Məqalədə tənqidi düşüncə, ünsiyyət, yaradıcılıq və sosial əməkdaşlıq bacarıqlarının inkişaf etdirilməsinin əhəmiyyəti xüsusi vurğulanır. Nəticədə qeyd olunur ki, müasir tədris metodları şagirdlərin daha müstəqil, çevik, yaradıcı və ömürboyu öyrənən şəxsiyyət kimi formalaşmasına kömək edir; onların həm akademik, həm də sosial uğurlarını artırır.

Açar sözlər: müasir bilik, öyrənməyi öyrənmək, təkliflər, müstəqil fəaliyyət, formalaşma

¹ Bakı Slavyan Universiteti, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, Bakı, Azərbaycan

² Bakı Dövlət Universiteti, Bakı, Azərbaycan

*Məsul müəllif. E-poçt: 69_cicek_69@rambler.ru

Daxil oldu: 8 Fevral 2026; Qəbul edildi: 9 May 2026; Onlayn dərc edildi: 30 May 2026

© Müəllif(lər) 2026. Bu, Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 Beynəlxalq Lisenziyası (CC BY-NC 4.0) şərtləri altında paylanan açıq girişli məqalədir.

Proposals for an Action Plan on Psychological-Pedagogical Possibilities of Forming the Learning-To-Learn Ability of School-Age Students

Telli Ibrahimova^{1*} , Irada Zamanova² , Iradə Mammadova²

Abstract. The article broadly explains the importance of the “learning to learn” skill in the modern knowledge society. The rapid development of technology, globalization, and the changing needs of society require individuals to continuously acquire new knowledge and skills. The concept of “learning to learn” is characterized as a person’s ability to organize their own learning process, manage information and time effectively, and maintain continuous learning. The article emphasizes that this skill is closely connected with metacognitive thinking, critical analysis, self-regulation, and a growth mindset. The author recommends the use of methods such as game-based learning, project work, mind mapping, active reading, active listening, and effective time management to develop learning skills in schools. It is also noted that teachers should foster self-regulated learning, reflection, motivation, and resilience in students. The article particularly highlights the importance of developing critical thinking, communication, creativity, and social collaboration skills. In conclusion, it is stated that modern teaching methods help students become more independent, flexible, creative, and lifelong learners, while also increasing both their academic and social success.

Keywords: modern knowledge, learning-to-learn, proposals, independent activity, development

¹ Baku Slavic University, PhD in Philology, Baku, Azerbaijan

² Baku State University, Baku, Azerbaijan

*Corresponding author. E-mail: 69_cicek_69@rambler.ru

Received: 8 February 2026; Accepted: 9 May 2026; Published online: 30 May 2026

© The Author(s) 2026. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0).

Giriş

Bilik cəmiyyətində uğur qazanmaq üçün əsas bacarıqlardan biri öyrənmək bacarığıdır. Cəmiyyətdə getdikcə daha sürətli dəyişikliklər, qismən dəyişən texnologiya və qloballaşma kontekstində dəyişən ictimai ehtiyaclar səbəbindən vətəndaşlar məşğulluqda və vətəndaş cəmiyyətində tam və davamlı iştiraklarını qorumaq və ya sosial təcrid olunma riskini ödəmək üçün öyrənməyi öyrənməlidirlər.

Tədqiqatlarda “öyrənməyi öyrənmək” anlayışının aşağıdakı tərifı vardır: “Öyrənməyi öyrənmək” həm fərdi, həm də qrup halında vaxtın və məlumatın effektiv idarə olunması da daxil olmaqla, öyrənməyə davam etmək və bunda davam etmək, öz öyrənməsini təşkil etmək bacarığıdır. Öyrənməyi öyrənmək, öz öyrənmə prosesinizi anlamaq və təkmilləşdirmək meta-bacarığıdır. Bu bacarıq effektiv informasiya idarəetməsi, tənqidi düşüncə, vaxt idarəetməsi və inkişaf düşüncə tərzini inkişaf etdirmək strategiyalarını əhatə edir ki, bu da məktəb yaşında olan uşaqları uyğunlaşmağa, bilikləri səmərəli şəkildə qurmağa və müxtəlif kontekstlərdə problemləri həll etməyə imkan verir. Bu, mövzudan kənara çıxaraq öyrənmənin necə aparılacağına diqqət yetirir və sizi ömürlük uğur qazanmaq üçün daha müstəqil, çevik və özünü motivasiya edən bir öyrənən halına gətirir (Mezentseva, 2018; Ananyev, 2008; Braun, 2019).

Tədqiqat

“*Öyrənməyi necə öyrənmək*” öyrənməyə çalışmaq və davam etdirmək istedadıdır. Bu, həm şəxsi, həm də qrup səviyyələrində effektiv vaxt və məlumat idarəetməsi yolu ilə bilikləri təşkil etmək bacarığını göstərir. Əlimizdə olan məlumatların miqdarı artdıqca, yaddaşımızın necə işlədiyini anlamaq bacarığı əvvəlkindən daha vacib hala gəlmişdir. Öyrənməyi öyrənmək, biliyi təşkil etmək və vaxtı səmərəli idarə etmək bacarığı da daxil olmaqla, metakognitiv bacarıqların inkişaf etdirilməsini əhatə edir. Əsas prinsiplərə yaddaş texnikalarından istifadə, aralıq təkrarlama və fəal xatırlama tətbiq etmək və inkişaf düşüncə tərzinin inkişaf etdirilməsi daxildir.

Öyrənməyi öyrənmək şəraitəsinin formalaşması üzrə təkliflər. Ümumi təhsil məktəblərində öyrənmə bacarıqlarını inkişaf etdirmək üçün hərtərəfli yanaşmadan istifadə etmək lazımdır: oyunlar və fəaliyyətlər, zehni xəritələr, zehni hesablama vasitəsilə idrak qabiliyyətlərini, diqqət, yaddaş, düşüncə inkişaf etdirmək, özünəinam inkişaf etdirmək müxtəlif metodlardan, vizuallaşdırma, təkrarlardan istifadə etmək, rahat mühiti qorumaq və motivasiya və marağı oyatmaq üçün öyrənməni real həyatla əlaqələndirmək və unutmayın ki, təkcə bilik deyil, həm də tənqidi düşüncə və uyğunlaşma kimi yumşaq bacarıqlar vacibdir. Paradoksal olaraq, əksər uşaqların necə edəcəyini bilmədiyi şey məhz “*öyrənmək*”dir. Bunu aradan qaldırmaq üçün eyni vaxtda bir neçə sahədə işləmək lazımdır (Zaqvyazinski, 2006; Rubinstein, 2019; Dzhonson, 2016).

İnanırıq ki, məktəbdəki hər hansı bir şagird öyrənməyə yanaşma tərzini təkmilləşdirmək üçün zehində anlayışlar inkişaf etdirmək və istifadə etmək qabiliyyətinə malikdir. İstər ibtidai məktəbdə uşaqla, istərsə də universitetdə tələbələrle işləyərkən, hamımızın öyrənmə nəticələrini inkişaf etdirməsinə imkan verəcək əsas prinsiplər mövcuddur.

Öyrənmə qabiliyyəti sabit bir xüsusiyyət deyil, əksinə, zamanla inkişaf etdirilə və təkmilləşdirilə bilən bir bacarıqdır. Necə öyrəndiyimizi anlamaqla və effektiv öyrənmə strategiyalarını tətbiq etməklə yeni məlumat əldə etmək və yadda saxlamaq qabiliyyətimizi artırma bilərik. Buraya aralıq təkrarlama, aktiv xatırlama və hissələrə bölmək kimi üsullar daxildir.

Öyrənməyi öyrətmək üzrə təkliflər: Müəllimlər üçün əsas strategiyalar:

- 1) *Metakognisiyanı öyrətmək:* Təlimatlarla, hesabatları emal etməklə və öyrənmə çətinliklərini müzakirə etməklə “düşünmək haqqında düşünməyi” təşviq edilir (Alyoxin, 1983).
- 2) *Özünü-tənqidləyən öyrənməni təşviq etmək:* Şagirdlərə məqsədlər qoymağa, vaxtı idarə etməyə, anlayışlarını izləməyə və strategiyaları uyğunlaşdırmağa kömək etmək lazımdır.
- 3) *Aktiv öyrənməni təşviq etmək:* Şagirdləri fəal şəkildə cəlb etmək üçün müzakirələrdən, problem həll etmədən, layihə əsaslı öyrənmədən və multimedia yaradıcılığından istifadə edilir.
- 4) *Refleksiyanı tətbiq etmək:* Şagirdlərə öyrənmələri haqqında danışmaq üçün dil və təcrübələrini nəzərdən keçirmək üçün müntəzəm imkanlar verilir.
- 5) *İnam və dözümlülük yaratmaq:* “*Mən bacarıram*” münasibəti yaratmaq, uğur qazanmaq üçün şanslar yaratmaq və uğursuzluqlar zamanı dözümlülüüyü öyrədilir.

İnkişaf ediləcək əsas bacarıqlar:

Kognitiv: Aktiv dinləmə, oxumaq, qeydlər aparmaq, zehin xəritələşdirməsi, tənqidi düşüncə və rəqəmsal savadlılıq.

Metakognitiv: Buraya öz öyrənməsinin özünü izləməsi, planlaşdırılması və qiymətləndirilməsi daxildir. Öyrənməyi öyrənmək, biliyi təşkil etmək və vaxtı səmərəli idarə etmək bacarığı da daxil olmaqla, metakognitiv bacarıqların inkişaf etdirilməsini əhatə edir. Əsas prinsiplərə yaddaş sarayları kimi yaddaş texnikalarından istifadə, aralıq təkrarlama və aktiv xatırlama tətbiq etmək və inkişaf düşüncə tərzinin inkişaf etdirilməsi daxildir. İstənilən səviyyədəki tələbələr yaddaşlarının necə

işlədiyini anlamaqla və sübut olunmuş öyrənmə strategiyalarını tətbiq etməklə öyrənmə qabiliyyətlərini inkişaf etdirə bilərlər (Mezentseva, 2018; Leontiyev, 1975; Sedyukeviç, 2022).

Affektiv/motivasiyaedici: Buraya maraq, özünəinam, emosiyaların idarə olunması və daxili motivasiyası daxildir. “*Öyrənməyi öyrənmək*” üçün affektiv və motivasiyaedici strategiyalar emosiyaları idarə etmək, müsbət münasibətləri inkişaf etdirmək və özünüidarə edən, ömürlük öyrənən olmaq üçün lazım olan daxili həvəsi artırmaq üçün istifadə olunan üsullardır.

Sosial: Digərləri ilə əməkdaşlıq etmək və sosial kontekstlərdə öyrənməni anlamaq. Təhsildə dörd növ öyrənən var: vizual, eşitmə, oxu/yazı və kinestetik. Bütün müxtəlif növ öyrənənlərin fərdi ehtiyaclarına uyğun olaraq məlumatı mənimsəmələrinə kömək edən dərs planları hazırlamaq vacibdir. Müasir məktəblərdə əsas şagird bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi metodologiyası tədris prosesinin müxtəlif aspektlərini, o cümlədən tədris metodlarını, təlim fəaliyyətlərinin təşkilini və müəllimlər, şagirdlər və valideynlər arasında qarşılıqlı əlaqələri əhatə edir. Gəlin hər bir əsas bacarığı inkişaf etdirmək üçün əsas strategiyaları və yanaşmaları daha ətraflı araşdıraq (Zaqvyazinski, 2006).

Öyrənməyi öyrənmək sərişələri strategiyaları üzrə təkliflər: Son tədqiqatlar üzrə təqdim olunan məktəb yaşında şagirdlərin öyrənməyi öyrənmək bacarıqlarının formalaşmasına bir sıra uyğun təkliflər təqdim etmişlər. Bu təkliflər aşağıdakılardır:

- 1) *Tənqidi düşüncənin formalaşması.* Bu bacarıq məlumatı təhlil etmək, onun etibarlılığını qiymətləndirmək və öz fikrini formalaşdırmaq üçün vacibdir. Problem əsaslı təlim, müzakirələr, hal tədqiqatları və layihə əsaslı təlim məktəblərdə tənqidi düşüncəni inkişaf etdirmək üçün geniş istifadə olunur. Şagirdlər sual verməyi, öz baxışlarını müdafiə etməyi və məntiqi mühakimə zəncirləri qurmağı öyrənirlər. Mübahisəli mövzuları və məsələləri müzakirə etmək, müstəqil tədqiqat düşüncəsini stimullaşdırmaq və müxtəlif mənbələrdən məlumatları tənqidi qiymətləndirmək üçün şərait yaratmaq da vacibdir (Richter, 2016; Alekhin, 1983; Vygotsky, 1935).
- 2) *Ünsiyyət bacarıqlarının formalaşması.* Effektiv ünsiyyət şagirdlərin öyrənməsində və sosial adaptasiyada əsas rol oynayır. Ünsiyyət bacarıqlarını inkişaf etdirmək üçün müxtəlif metodlardan, o cümlədən rol oyunları, müzakirələr, təqdimatlar, cütlük işi və kiçik qrup işi istifadə olunur. Şagirdlər fikirlərini və hisslərini ifadə etməyi, başqalarının baxışlarını dinləməyi və anlamağı, ünsiyyətlərini müxtəlif auditoriyalara və vəziyyətlərə uyğunlaşdırmağı öyrənirlər. Həmçinin, üz ifadələri, jestlər və bədən dili daxil olmaqla, qeyri-verbal ünsiyyətin, eləcə də aktiv dinləmə bacarıqlarının inkişafı vacibdir.
- 3) *Yaradıcılıq qabiliyyətinin formalaşması.* Şagirdlərin yaradıcılığının inkişafı onların yaradıcı potensialını, innovativ düşüncəsini və özlərini ifadə etmək qabiliyyətini inkişaf etdirir. Məktəb təcrübələrində müxtəlif yaradıcı tapşırıqlar, layihə işləri, yaradıcı oyunlar və məşqlər, eləcə də fərqli öyrənmə metodlarından istifadə olunur ki, bu da şagirdlərə fərdi qabiliyyət və istedadlarını nümayiş etdirməyə imkan verir. Sərbəst yaradıcılıq üçün şərait yaratmaq və onu təşviq etmək vacibdir.
- 4) *Kognitiv bacarıqlara bir komponent kimi, bir sıra Avropa ölkələrində tədris olunan “Şəxsi inkişaf”* fənninin tədrisi üzrə əsas anlayışlar haqqında biliklərin tədrisi təklif olunur. Fənnin məzmunu iki bölmədən ibarətdir: “*Özünüinkişaf və şəxsi inkişaf*” və “*Özünü təşkilatın və effektiv qarşılıqlı əlaqənin əsasları*”. Bu fənlərin tədrisində şəxsiyyətin əsas xüsusiyyətlərinə, onun fərdi psixoloji xüsusiyyətlərinə: temperamentə, xarakterə, qabiliyyətlərə, iradəyə, şəxsiyyət fəaliyyətinin bir forması kimi həyat strategiyalarının və həyat məqsədlərinin müəyyənləşdirilməsinə, maneələrə və şəxsi inkişafın resurslarına həsr olunub (Alekhin, 1983; Maslou, 2019).

Öyrənməyi öyrətmək texnikaları. Şagirdlər üçün düşüncə tərzlərini dəyişdirmək üçün hazırlanmış fəaliyyətlər mövcuddur. Əsas məsələ budur ki, zəka statik deyil, əgər nailiyyətlə bağlı bəzi yanlış təsəvvürlərə meydan oxumaq istəyiriksə, əvvəlcə zehnin necə işlədiyinə dair bəzi əsasları bir az daha dərinlənən araşdırmalıyıq.

Fəal dinləmə. Müəhazirələr, müzakirələr və ya söhbətlər zamanı aktiv şəkildə dinləmə ilə məşğul olmaq; effektiv qeyd almaq; zehin xəritələşdirmək; fəal oxumaq; effektiv vaxt idarə etmək; təcrübə axtarışına qoşulmaq.

Fəal dinləmə: Fəal dinləmə müəllimlərə inam yaratmaqla, ehtiyacları aşkar etməklə və açıq suallar vermək, sözlə ifadə etməmək və qeyri-verbal işarələri müşahidə etmək kimi üsullarla açıq ünsiyyəti inkişaf etdirməklə şagirdlər haqqında məlumat əldə etməyə kömək edir. Bu, şagirdlərin özlərini dəyərli hiss etmələrinə və öz baxışlarını, çətinliklərini və güclü tərəflərini bölüşməyə daha çox hazır olmalarına kömək edir ki, bu da anlayışı dərinləşdirir və iştirakı artırır.

Effektiv qeyd götürmə: Vizual olaraq şagirdlərə aydın, qısa, mütəşəkkil və strukturlaşdırılmış qeydlər götürməyi tapırmaq lazımdır ki, onları oxumaq asan olsun və sonradan sizin üçün mənalı olsun. İdeyalar üçün aşağıdakı müxtəlif qeyd formatlarına baxın. Qeydlərin qısa olmasını istəyirsinizsə, ixtisarlara və simvollarla istifadə etməyi öyrətmək lazımdır. Tam cümlələr əvəzinə işarələr və ifadələrlə yazmağı tapşırıq.

Zehin xəritələşdirmə: Öyrənmək üçün zehni xəritələşdirmə bacarıqları, mərkəzi bir fikir ətrafında məlumatları vizual olaraq təşkil etməyi, açar sözlərdən, rənglərdən və şəkillərdən istifadə edərək əlaqələr yaratmağı əhatə edir ki, bu da beynin anlayışları təbii şəkildə necə əlaqələndirdiyini əks etdirməklə yaddaşı, anlayışı və ideya yaratmağı artırır, böyük mənzərəni görməyə və bilik boşluqlarını müəyyən etməyə kömək edir. Əsas üsullara əsas mövzudan başlamaq, əsas mövzularla şəxələndirmək, tək açar sözlərdən istifadə etmək, alt budaqlar əlavə etmək, vizual işarələri (rənglər/şəkillər) daxil etmək və daha dərin anlama və səmərəli nəzərdən keçirmək üçün fərqli ideyaları əlaqələndirmək üçün çarpaz əlaqələr çəkmək daxildir. Mürəkkəb mövzular üçün fikirləri vizual şəkildə əlaqələndirmək, qısa şəkildə şərh etmək ən effektiv sərişələrdir.

Vaxtın effektiv idarə olunması: Öyrənmək üçün effektiv vaxt idarəetməsi real cədvəllər yaratmaqdan, tapşırıqlara, xüsusilə vacib olanlara üstünlük verməkdən, böyük məqsədləri kiçik addımlara bölməkdən, diqqəti yayındıran amilləri, məsələn, telefonlar/sosial media minimuma endirməkdən, vaxtın bloklanması və paylanmış təcrübə kimi üsullardan istifadə etməkdən, müntəzəm fasilələr verməkdən və diqqəti və uzunmüddətli yaddaşı artırmaq üçün metodlarınızı daim nəzərdən keçirməkdən ibarətdir.

Fəal oxu: Öyrənmə üçün aktiv oxu bacarıqları, materialla qarşılıqlı əlaqə quraraq və bilik üçün bir çərçivə quraraq məlumatı dərinlənən anlamaq və yadda saxlamaq üçün passiv şəkildə nəzərdən keçirmək əvəzinə, sual vermək, annotasiya etmək, vurğulamaq, kənar qeydlər etməklə ümumiləşdirmək və fikirləri əlaqələndirməklə mətnlə əlaqə qurmağı əhatə edir. Əsas strategiyalara əvvəlki bilikləri aktivləşdirmək, kritik suallar vermək (kim, nə, niyə), yeni lüğəti müəyyənləşdirmək, mətni hissələrə bölmək, mövcud biliklərlə məlumatı vizuallaşdırmaq və sintez etmək daxildir. Şagirdləri maraqlı, real həyat hadisələrini əks etdirən mətnlərin oxunmasına cəlb edərək, mətni sorğulamaq, şərh etmək və ümumiləşdirmək çox səmərə verir.

Təcrübə axtarışına qoşulmaq: Təcrübədə uğur qazanmaq və “öyrənməyi öyrənmək” bacarıqlarını inkişaf etdirmək üçün maraq və təşəbbüskarlığa, effektiv ünsiyyətə, xüsusən də yaxşı suallar vermək, uyğunlaşma qabiliyyətinə və problem həllinə, güclü vaxt idarəetməsinə və təşkilatçılığa, eləcə də əməkdaşlıq və tənqidi düşüncə kimi yeni texniki və yumşaq bacarıqları mənimsəmək üçün inkişaf

düşüncə tərzinə (kiçikhəcmli hekayə yazmaq, rəy almaq diqqət yetirmək lazımdır. Bu bacarıqlar sizi passiv öyrənəndən işdə tez öyrənən, aktiv töhfə verənə çevirir və bu da sizi gələcək vəzifələr üçün dəyərli edir. Özünü yoxlamaq və təcrübəni paylaşmaq: özünü test etmək və tədris məşqlərini paylaşmaq. Müxtəlif rutinlər üzrə tədris yerlərini və materialları dəyişdirmək daha faydalı ola bilər.

“*Oyun bir öyrənmə texnikası kimi*”: Oyun əsaslı öyrənmə və ya oyun yolu metodu adlandırılan bu metod, bacarıq və anlayışları öyrətmək üçün əyləncəli, praktik fəaliyyətlərdən və oyunlardan istifadə edir, təbii maraq və təcrübələrdən istifadə etməklə yaradıcılığı, problem həllini, sosial bacarıqları və dərin iştirakı inkişaf etdirir, ənənəvi əzbər öyrənmədən kənara çıxaraq təhsili daha mənalı və hərtərəfli inkişaf üçün effektiv edir. Oyun uşaq inkişafının ən maraqlı aspektlərindən biridir. Oyun vasitəsilə uşaq problem həllini, dil, sosial bacarıqları və motor bacarıqlarını tətbiq edə bilər! Uşaqlar müxtəlif sürətlə və müxtəlif yollarla inkişaf edir və öyrənirlər. Bundan əlavə, inkişaf düşüncə tərzini inkişaf etdirmək və çətinlikləri qəbul etmək maneələri dəf etməyə və öyrənmə səyahətimizdə inadkar olmağa kömək edə bilər. Düzgün düşüncə tərzini və vasitələrlə hər kəs öyrənmə qabiliyyətini inkişaf etdirir və məqsədlərinə çatır.

Nəticə

Beləliklə, çalışqan bir şagird ən yaxşı şəkildə necə öyrənmə biləcəyini və öyrənməni necə istiqamətləndirəcəyini bilər. Çalışqan bir şagird məktəbdə və ondan kənarda mövcud olan müxtəlif seçimlər vasitəsilə də ona yol göstərə bilər. Müasir tədris metodları təhsilin keyfiyyətini artırmaq və təlim prosesini tələbələrin və bütövlükdə cəmiyyətin ehtiyaclarına uyğunlaşdırmaq üçün vacib bir vasitəyə çevrilir. Layihə əsaslı təlim, təcrübə əsaslı və oyun əsaslı təlimin istifadəsi məktəb yaşlı şagirdlərdə öyrənməyi öyrətmək səriştələrini formalaşdırmaq üzrə interaktiv təlim prosesinin təkmilləşdirilməsinə töhfə verir.

Ədəbiyyat

1. Alekhin, A. Yu. (1983). *Obshchie metody obucheniya v shkole*. Sovetskaya shkola (Radyans'ka shkola).
2. Ananyev, B. G. (2008). *Psychology and problems of human knowledge*. MPSI.
3. Braun, A. (2019). Effektivnye strategii razvitiya kommunikativnykh navykov uchashchikhsya. *Zhurnal pedagogicheskikh nauk*, 15(2), 55–68.
4. Dzhonson, Ch. (2016). *Psixologiya kreativnosti: Teoriya i praktika*. Kogito Tsentr.
5. Leontiev, A. N. (1975). *Activity. Consciousness. Personality*. Politizdat. <https://www.marxists.org/archive/leontev/works/activity-consciousness.pdf>
6. Mezentseva, O. I. (2018). *Modern pedagogical technologies: textbook*. Nemo Press LLC.
7. Maslou, A. (2019). *Motivatsiya i lichnost'*. 3-e izd. Piter. <https://enc-medica.ru/wp-content/uploads/A.Maslou-Motivatsiya-i-lichnost'.pdf>
8. Richter, T. V. (2016). *Use of interactive teaching methods in the educational process of higher education in the formation of professional competencies of students: textbook*. Solikamsk State Pedagogical Institute.
9. Rubinstein, S. L. (2019). *Fundamentals of general psychology*. Peter.
10. Sedyukevich, O.P. (2022). *Formirovanie kriticheskogo myshleniya obuchayushchikhsya v protsesse prepodavaniya estestvennonauchnykh distsiplin*. URL <http://infed.ru/articles/902/> (data obrashcheniya: 3.01.2022).
11. Vygotsky, L. S. (1935). *Mental development of children in the learning process*. State Educational and Pedagogical Publishing House.
12. Zagvyazinskii, V. I. (2006). *Teoriya obucheniya: Sovremennaya interpretatsiya*. Uchebnoe posobie dlya vuzov. 3-e izd. Akademiya.